

はじめに

『百穀社通信』がバックコック研究のプロジェクト機関誌として1995年に創刊された当初より、『百穀社通信』は参加者相互のデータ交換のための雑誌として位置づけられてきました¹。共同調査を特徴としてきたバックコック研究にとって、調査結果の『百穀社通信』への掲載は、重複した内容の調査を繰り返さないことでムラの人びとへの迷惑を最小限に抑える、調査結果や内容の二次利用によってムラの長期変動が解明できる、研究の共同性が保証されるなどの利点がありました。調査結果や内容の二次利用の重要性については、新型コロナウイルス感染拡大により、海外フィールドワーク調査の実施の困難の度合いが飛躍的に高まった今日、ますます増大しています。一方で、個人情報保護に対する意識の高まり等を受け、バックコック研究をとりまく現代的環境は、『百穀社通信』創刊当時とは大幅に異なるものになってきました。

このような状況の中、わたしたちは、(1) 調査結果や内容について整理を続け、過去のデータを「お蔵入り」させることなく、バックコック研究プロジェクトの過去・現在・未来の関係者と情報共有しつづけること、(2) 時代と研究倫理に合った新しい情報共有の方法を考えること、を重要な課題と考え、目の前にある過去の調査の結果や内容を、実際に手を動かして整理しながら、望ましい情報共有の在り方は何か議論してきました。お手元にある『百穀社通信』第19号はその議論の暫定的な結論が反映されたもので、『百穀社通信』が広く流通する定期刊行物であることや、バックコック研究の一部に集落悉皆調査が含まれるということを考慮し、公開可能な情報、すなわち農業合作社の経営についての情報や、学部生・大学院生、研究者による論稿、バックコック研究関連行事の記録等を主に掲載しています。一次データについては、『百穀社通信』とは異なる形式で、プライバシーに対する適切な配慮と個人情報の厳重な管理が可能な長期的保存のしくみは何か検討しているところです²。

タインロイ社、ナムディン省とヴァンバン県、ベトナム国家大学ハノイ校、ベトナム学開発研究所、同校人文社会大学をはじめとする関係諸機関に御礼申し上げますとともに、みなさまからの情報提供・ご意見・ご要望を歓迎いたします。

澁谷 由紀

東京大学附属図書館アジア研究図書館上廣倫理財団寄付研究部門

* 本研究は、京都大学東南アジア地域研究研究所共同利用・共同研究拠点「地域情報資源の共有化と相関型地域研究拠点の推進」共同研究「長期村落調査データを利用したベトナム農村研究手法の構築（研究代表者：藤倉哲郎（愛知県立大学外国語学部国際関係学科・准教授）」、2020年4月～2021年3月」による研究の成果である。

¹ 桜井由躬雄. 1997. 「はじめに」『百穀社通信』7: 1-2.

² この検討の関連研究に、2020年度 U-PARL 協働型アジア研究「海外フィールドワーク収集データのオープン化に関する研究：村落研究を事例に」（代表：澁谷由紀）があります。

LỜI MỞ ĐẦU

Kể từ khi *Thông tin Bách Cốc* được xuất bản lần đầu tiên vào năm 1995 dưới dạng tập báo cáo Dự án nghiên cứu Bách Cốc, *Thông tin Bách Cốc* đã được định vị như một tập báo cáo để trao đổi dữ liệu giữa những người tham gia dự án này³. Đối với Dự án nghiên cứu Bách Cốc là có đặc trưng là được nghiên cứu bởi sự hợp tác của nhiều nhà nghiên cứu, việc đăng kết quả khảo sát trong *Thông tin Bách Cốc* đã có những tác động tích cực như: có thể giảm thiểu sự bất tiện cho những người cung cấp thông tin vì đoàn nghiên cứu không cần phải hỏi lại câu hỏi về những nội dung trùng lặp; có thể làm rõ những thay đổi lâu dài của làng xã bằng cách sử dụng lại các kết quả và nội dung khảo sát; và dự án nghiên cứu có thể đảm bảo tính hợp tác v.v... Hiện nay, với sự lây lan của virus corona chúng mới khiến cho mức độ khó khăn của việc thực hiện các cuộc khảo sát thực địa ở nước ngoài tăng lên đáng kể, thì tính quan trọng của việc sử dụng lại các kết quả và nội dung đã khảo sát ngày càng tăng lên. Mặt khác, do nhận thức về việc bảo vệ thông tin cá nhân ngày càng tăng, môi trường hiện đại xung quanh Dự án nghiên cứu Bách Cốc đã trở nên khác biệt đáng kể so với thời điểm *Thông tin Bách Cốc* được xuất bản lần đầu tiên.

Trong hoàn cảnh đó, chúng tôi coi hai điểm sau đây là những vấn đề quan trọng. (1) Cần tiếp tục sắp xếp các kết quả và nội dung khảo sát, đồng thời tiếp tục chia sẻ thông tin với các bên liên quan của dự án nghiên cứu Bách Cốc trong quá khứ, hiện tại và tương lai chứ không phải “đề vào kho” dữ liệu đã thu thập trong quá khứ. (2) Coi việc nghĩ ra các phương pháp chia sẻ thông tin mới phù hợp với thời đại và đạo đức nghiên cứu là một vấn đề quan trọng, sau đó trong quá trình thực hiện thực tế để sắp xếp các kết quả và nội dung của các cuộc khảo sát trước đây, chúng tôi đã thảo luận xem dạng thức chia sẻ thông tin mong muốn là gì. Số thứ 19 của *Thông tin Bách Cốc* mà đọc giả đang có trong tay là sự phản ánh kết luận tạm thời của cuộc thảo luận đó. Chúng tôi coi *Thông tin Bách Cốc* là một ấn phẩm định kỳ được phân phối rộng rãi, và trong dự án nghiên cứu Bách Cốc có bao gồm khảo sát hầu như tất cả hộ gia đình trong một xóm, chúng tôi chỉ đăng tải những thông tin có thể công khai, tức là những thông tin về kinh doanh hợp tác xã nông nghiệp; các bài luận, báo cáo được viết bởi các sinh viên, các nghiên cứu sinh, các nhà nghiên cứu; chương trình của các sự kiện liên quan đến Dự án nghiên cứu Bách Cốc v.v... Về dữ liệu chính, khác với *Thông tin Bách Cốc*, chúng tôi đang cân nhắc xem đâu là cơ chế lưu trữ lâu dài cho phép xem xét phù hợp về quyền riêng tư và quản lý chặt chẽ thông tin cá nhân⁴.

³ SAKURAI Yumio. 1997. “Lời mở đầu” *Thông tin Bách Cốc* 7: 1-2.

⁴ Một nghiên cứu liên quan đến vấn đề này là “Dự án nghiên cứu về việc mở dữ liệu được thu thập

Chúng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới các tổ chức và cá nhân đã và đang hỗ trợ Dự án nghiên cứu, đặc biệt là xã Thành Lợi, huyện Vụ Bản và tỉnh Nam Định; Viện Nghiên cứu Việt Nam học và Khoa học Phát triển, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn và Đại học Quốc gia Hà Nội. Chúng tôi mong nhận được từ quý độc giả những thông tin, ý kiến đóng góp, gợi ý để nâng cao hơn nữa chất lượng nghiên cứu của Dự án.

SHIBUYA Yuki

Bộ phận nghiên cứu quyên góp của Quỹ đạo đức Uehiro
thuộc Thư viện nghiên cứu châu Á (U-PARL),
Hệ thống thư viện, Trường Đại Học Tokyo

* Nghiên cứu này là thành quả nghiên cứu “Chia sẻ nguồn thông tin khu vực và thúc đẩy trọng điểm nghiên cứu khu vực tương quan” của Trung tâm sử dụng chung - nghiên cứu chung thuộc Viện nghiên cứu Đông Nam Á, trường Đại học Kyoto và nghiên cứu chung “Xây dựng phương pháp nghiên cứu nông thôn Việt Nam sử dụng dữ liệu nghiên cứu làng xã dài hạn” (Trưởng nhóm nghiên cứu: FujikuraTetsuro [Phó Giáo sư, ngành Quan hệ quốc tế, Khoa Ngoại ngữ, Đại học tỉnh Aichi] từ tháng 4/2020 đến tháng 3/2021”

từ khảo sát thực địa ở nước ngoài: Lấy nghiên cứu làng xã làm ví dụ” (Trưởng nhóm nghiên cứu: SHIBUYA Yuki, U-PARL, Hệ thống thư viện, Trường Đại học Tokyo).